

TÜRKİYE İŞ BANKASI RESİM HEYKEL MÜZESİ 1. YILINI KUTLUYOR

Kapılarını geçen yıl, tam da Cumhuriyetimizin 100. yılında açan, İstiklal Caddesi No. 144 adresindeki Türkiye İş Bankası Resim Heykel Müzesi, kısa sürede yerli ve yabancı her yaştan sanatseverin uğrak yeri oldu. Müzenin sergileri, 2 bin 700'ü aşkın eserin yer aldığı, ülkemizin en geniş ve en kapsamlı özel koleksiyonlarından biri olan Türkiye İş Bankası Sanat Eser-

leri Koleksiyonu'ndan besleniyor. Osman Hamdi Bey, Mihri Hanım, Şeker Ahmed Paşa, Hoca Ali Rıza, İbrahim Çallı, Kuzgun Acar, Şadi Çalık ve Ali Teoman Germaner gibi Türk resim ve heykel sanatı denildiğinde akla ilk gelen isimlerin eserleri müzede izleyicilere sunuluyor. Açıldığı günden beri sanatseverlerin yoğun ilgiyle karşılaştığı Türkiye İş Bankası Resim Heykel Müzesi, birinci yılını doldurmadan pek çok ödülle de layık görüldü, kısa zamanda ziyaretçileri tarafından benimsenip uğrak yeri haline geldi. Bunda kuşkusuz müzenin zengin koleksiyonu ve içinde yer aldığı tarihi binasının yanı sıra müze ekibinin de payı büyük. "Türkiye İş Bankası'nda, 1990'lardaki ismiyle Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde uzman yardımcısı olarak başladığım yol beni İş Sanat'a taşıdı. Kendimi çok şanslı görüyorum, Türkiye İş Bankası'na ve İş Sanat'a, yıllardır burada birlikte çalıştığım İş aileme gönülden bağlıyım" diyen İş Sanat Genel Müdürü Zuhal Üreten ile müzenin bir yılını ve gelecek planlarını konuştuk.

Birinci yaşınız kutlu olsun.

Türkiye İş Bankası Resim Heykel Müzesi'nin doğuş hikayesini bize hatırlatır mısınız?

Türkiye İş Bankası tarafından yıllar içerisinde biriktirilmiş ve özenle korunmuş seçkin koleksiyon, Türkiye İş Bankası Resim Heykel Müzesi'nin oluşumunun da temel dayanağıdır. Banka Genel Müdürlüğü'nün Ankara'dan İstanbul'a taşındığı 2000'li yılların başından itibaren, çok büyük kısmı ülkemizden sanatçıların imzasını taşıyan eserlerden oluşan bu koleksiyonun bir müzeye kavuşması gündemimizde hep ilk sıralardaki yerini koruduysa da hayata geçirilmesi uzun bir zaman aldı. Öncelik eserlerin asılı bulunduğu binalardan toplanması, envanterinin elden geçirilmesi, ekspertizinin, bakım ve onarımının yapılmasına verildi. Diğer taraftan, eserler için bankanın Beyoğlu şubesinin İstiklal Caddesi'ndeki tarihi binasının tahsis edilmesiyle başlayan bina restorasyon süreci, çeşitli denk gelişler nedeniyle uzun yıllara yayıldı. Müzemizin kalıcı sergi seçkisi, Türk resim ve heykel sanatının gelişimine ışık tutmak amacıyla Prof. Dr. Gül İrepeoğlu küratörlüğünde; kronolojik, tematik ve kavramsal olarak hazırlandı.

Koleksiyonda 973 sanatçının, 2 bin 780 eseri var

Müzenin sergileri, 2 bin 700'ü aşkın eserin yer aldığı Türkiye İş Bankası Sanat Eserleri Koleksiyonu'ndan besleniyor. Bize bu koleksiyondan bahsedebilir misiniz?

Türkiye İş Bankası sanat eserleri koleksiyonunun ilk eserleri 1939 yılında Devlet Resim Heykel Sergisi'nden alınmış. Hikmet Onat'ın Peyzaj-Ortaköy, Şevket Dağ'ın Enteriyör-Rüstempaşa Camii,

İbrahim Çallı, *Gül Koklayan Kadın*, 50x72 cm, tuval üzerine yağlı boya.

TÜRKİYE'NİN PLASTİK SANATLAR TARİHİNE BAKMAK

Cumhuriyetimizin 100. yılında Türkiye İş Bankası'nın ülkemize armağanı olarak kapılarını ziyaretçilere açan Türkiye İş Bankası Resim Heykel Müzesi birinci yaşını kutluyor. İş Sanat Genel Müdürü Zuhal Üreten ile müzenin bir yılını ve gelecek planlarını konuştuk

Rahmi Aksungur - Özlem

H. Vecihi Bereketoğlu'nun *Kayık ve Evler* isimli eserlerinin envanter kayıtları 1940 yılında yapılmış. Sanatçılara, sanatsal üretime destek olmak için başlayan bu ilk küçük adımlar, yıllar içerisinde hızlanarak devam etmiş. Genel müdürlüğün yanı sıra Anadolu'nun dört bir yanındaki şubelerin

duvarlarına asılan ilk eserler, yöre insanını sanatla tanıştırmış. Bugün koleksiyonda 973 sanatçının, 2 bin 780 eseri kayıtlı bulunuyor.

Türkiye İş Bankası Sanat Eserleri Koleksiyonu, Türk resim sanatının başlangıç yıllarından itibaren üretilmiş yapıtlar ile günümüze uzanan gelişim sürecini işaret eden sanat yapıtlarını bünyesinde topluyor. Bu özelliğiyle de klasik resim sanatımızın tarihini yansıtan bir koleksiyon olma ayrıcalığına sahip. Koleksiyon; Tanzimat Öncesi Ressamlar, Sanayi-i Nefise'nin İlk Mezunları, Asker Ressamlar Kuşağı,

Çallı Kuşağı, İlk Ressam Kadınlar, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği Üyeleri, d Grubu, Yeniler Grubu, Onlar Grubu ve Modern Dönem'den günümüze çağdaş sanatçıların eserlerinden bir seçki sunuyor. Müzenin kuruluşu uzun bir süreçti, bu süreçte danıştığımız, güvendiğimiz pek çok ismin ortak aklı, kurucu küratörümüz sayın Gül İrepeoğlu'nu işaret etti.

İki Kaplumbağa Terbiyecisi komşu müzelerde

Kısa bir süre önce Osman Hamdi Bey'in ikinci Kaplumbağa Terbiyecisi eseri, Türkiye İş Bankası Resim Heykel Müzesi'nin koleksiyonuna dahil edilerek Türk Resmini İzlemek başlıklı kalıcı sergisine katıldı. Çok da ilgi çekti. Müzede ki pahaca en değerli eser o mu?

Müze açıldıktan sonra Gül Hoca'mızın gerçekleştirdiği ilk konferansın sonunda izleyicilerden biri "Mihri Hanım'dan hiç bahsetmediniz" diye yakındı. Hocamız da "Koleksiyon üzerinden Türk resmine baktık, Mihri'nin bir eseri maalesef yok, günün birinde ondan da bir eser edinince Mihri Hanım'ı da birlikte anarız" diye cevap verdi. Birkaç gün sonra, *Mihri Hanım Otoportresi*'ni alma imkânı doğdu. Adeta çağırılmış gibi olduk. Yine Füreya'nın 3 boyutlu bir eseri koleksiyonumuzda olmadığı için, Gül Hoca, sanatçının yeğeni Sara Koral Aykar'dan bir eser başışı ricasında bulunmuştu. Sara Hanım, güzel bir Füreya kasesini müzemize armağan etti. Müzenin açılışının ikinci ayında, boşaltılan eski bir şube binasının duvarında yer alan Füreya panosu kapımızı çaldı. Osman Hamdi Bey'in ikinci *Kaplumbağa Terbiyecisi*, müze açıldıktan sonra en çok ses getiren kazanımımız oldu. Bu bina 1907'de inşa edilirken, Osman Hamdi Bey de dönürü Münir Paşa için çok beğendiği *Kaplumbağa Terbiyecisi* eserinin bir benzerini tuvale aktarıyor. 116-117 yıl sonra her iki *Kaplumbağa Terbiyecisi* tablosunun birbirine komşu iki müzede (İlki Pera Müzesi'nde) sergilenmesi de bir başka ilginç tesadüf. Eserlerin fiyatlarıyla bu koleksiyonu tanımlamanın, koleksiyonun değeri ve anlamı açısından doğru olmayacağı kanaatleniyor. Osman Hamdi'den Abdülmeccid Efendi'ye, Süleyman Seyyid'den Çallı'ya, Mihri Hanım'dan Fahrülneisa Zeid'e Türk resminin en önemli eserleri ve en yüksek değerle fiyatlanan sanatçıların eserleri RHM çatısı altında sergileniyor. Bir özel koleksiyon bünyesinden filizlenen bir ülkenin plastik sanatlar tarihine hem bütünsel olarak hem de farklı açılardan bakma imkânı sunabilen bir müze burası. Her yaştan, her bilgi seviyesinden izleyiciye hitap etmeye özen gösterildi. Dünyada bilinen sanat müzelerine göre daha küçük metrekaresi bulunduğu için "küçük müze" tanımına girse bile, sergi kurgusu, etkinlikleri ve hedefleri ile bence büyük bir müzedir burası. •

Çocuk, genç ve kadın ziyaretçiler

Peki bu bir yıl nasıl geçti?

Müzemizi ziyaret eden 125 bin kişinin her biriyle aynı heyecanı yaşamaya devam ettik. Yabancı ziyaretçi oranımız yüzde 7-8 civarında. Memnuniyetle söylemeliyim ki çocuklar-gençler ve kadınlar ziyaretçilerimiz arasında oransal olarak öne çıkıyor. Çocuk atölyelerimiz kadar yetişkin turlarımız da büyük ilgi görüyor. BlackBox'ta düzenlediğimiz etkinlikler, ziyaretçilerimizle buluşmak için yeni vesileler meydana getirdi. Türkiye İş Bankası Müzesi ve İktisadi Bağımsızlık Müzesi'nde devam eden ve çok önemsendiğimiz çocuklara yönelik öğrenme

faaliyetleri, açılışından kısa bir süre sonra RHM'de de başladı. Çocuklara sanat tarihine dair bilgi vermenin yanında kendi sanat yapıtlarını da üretme imkânı sağladık. *Türk Resmini İzlemek* başlıklı kalıcı sergi, müzenin beşinci ve dördüncü katında. Sergi rotasının da başlangıcı olan beşinci katta; 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başı Türk resim sanatının öncüleri, 1914 Kuşağı ressamları ve Cumhuriyet'in ilk dönem sanatçıları eserleri var. Bu katta Osman Hamdi Bey, Süleyman Seyyid Bey, Şeker Ahmed Paşa, Hoca Ali Rıza, Mihri Hanım'ın da aralarında olduğu Türk resim sanatının

öncü isimlerinin eserleri görülebilir. Kalıcı sergi dördüncü katta devam ederken 20. yüzyılın ortalarından günümüze uzanan bir seçkiyi izleyiciye sunuyor. Sergilemede ziyaretçi, d Grubu sanatçıların renkli ve yenilikçi eserleriyle buluşuyor, Eyüboğlu dünyasına tanıklık ediyor, çağdaş bireyselliğin yansımalarını, Özdemir Altan, Bedri Baykam, Burhan Doğançay, Devrim Erbil, Nazlı Ecevit, Neşe Erdok gibi sanatçıların yapıtlarını izleyebiliyor. Müze binasının süreli sergilere ayrılan 3. ve 2. katları, yakın zamanda açılan *Tat ve Sanat: Lezzetli Resimler* sergisine ev sahipliği yapıyor.

SANATÇI MURAT MOROVA, YENİ SERGİSİYLE GALERİ NEV İSTANBUL'DA

Üstümüze sinmiş sözler ve imgeler

Murat Morova'nın kişisel sergisi *Kuş Ölüyor, Sen Uçuşu Hatırla*, Galeri Nev İstanbul'da açıldı. Sergi, adını 20. yüzyılın önemli şairi Füreya Ferruhzad'ın dizelerinden alıyor

“Kuş Ölüyor, Sen Uçuşu Hatırla” Füreya Ferruhzad

bu dizelerle varoluşun geçiciliği ile deneyimlerin kalıcılığı arasındaki paradoksu ustalıkla işler. Ferruhzad, sadece bireysel bir ölümden bahsetmez; aynı zamanda toplumsal ve kültürel sınırlamaların insan ruhunu nasıl etkilediğine de dikkat çeker. Kuş, özgürlüğün ve sınırsızlığın evrensel bir sembolü, ölümü ise özgürlüğün bastırılışını veya kaybını temsil eder. Ancak uçuşun hatırlanması, özgürlük arzusunun ve bu arzusunun hafızalardaki canlılığının bir göstergesi. Galeri Nev İstanbul'da 30 Kasım'a dek devam eden *Kuş Ölüyor, Sen Uçuşu Hatırla* sergisi bu dizelerin işaretlediği bir içerik arzusu ile hazırlanmamış, aksine Murat Morova'nın önceki sergilerine göre kavramı serbest bıraktığı lakin şiirsel bir dünyanın içinde kendi imgelerini saçtığı bir ağızta kurgulanmış. Bu kurguda bu dize, Morova'nın imgelerini birleştiren hem çok güçlü hem çok tanıdık bir söz...

Geleneğin içinden şimdikiye

Bu sergi Murat Morova'nın tanıdık ikonografisinin farklı katmanlarını, duygularını yan yana, üst üste, iç içe haritalıyor. İçinde olduğumuz kültürün aklınıza gelebilecek sözlü değerleri; türkü, ağıt, semahlar, bozklaklar gibi anonim geleneği bir yanda, tekniğe döktüğünde ortaya çıkan, halı, çini, hat, cam altı resimleri gibi imgenin malzemesi yer ettiği anonimlik öte yanda... Her ikisini de kapsayarak ortaya çıkan ortak duyarlılığın izleri var bu sergide: Acılar, dramlar, aşklar, tasavvufi düşünceler... Üstümüze sinmiş sözler ve imgelerin peşine düşmüş Morova. Eserler, sanatçının görsel ikonografisinden sembollerle yeniden kurgulanmış, dokular ve renkler eklenerek, coğrafyanın ortak değerleri ve sözlü gelenekleri ile anonimleşmiş görsel referanslara açılıyor.

Morova'nın kompozisyonları, hat, ebru, çini ve tezhip gibi geleneksel sanat formlarını çağdaş bir bağlama taşıyarak katmanlı bir anlatı oluşturur. İzleyici, bu formların parçalı ve çoklu yapısında gezindikçe, her katmanın kendi içinde sakladığı derin ve bağımsız bir tutarlılığı fark eder. Morova'nın işleri, bültende de yazdığı üzere, Parajanov'un

sinemasında gördüğümüz o parçalı ve şiirsel dilin görsel karşılığını sunar; izleyiciyi, sürekli yeniden yapılanan anlamlar arasında yönsüz bırakır ve her katmanda kendini baştan kuran bir keşif alanı yaratır.

Geleneğin içinden geçip şimdikiye varan sergi, zaman kavramını Bektaşlıların döngüsel zaman kavrayışına yapıyor. Sanatçının külliyatının merkezinde olan alan ana kavramlardan olan döngüsel zamanı Morova şu sözlerle anlatıyor: "Geçmiş ve geleceği içinde barındıran şimdiki zaman yani şu an bu düşüncenin en değerli anı. Çünkü geçmiş bellek olarak geleceği de hayal ve tahayyül olarak içinde barındırıyor."

Sanatçı, el yapımı kağıtlar üzerine sulu boyayla da çalıştığı eserlerinde teorik ve teknik bir bütünlük sergiler. Yemek, akışkan ve tesadüflere açık bir üretim süreci sunuyor. Morova'nın yolculuğunda suyun belleğine ve anonim anlatıların çağırışım dolu kıyılarına dalışını ve kendine mal ettiği ikonografisini çeşitlendirerek ama asla bambaşka bir şey dönüştürmeden, her biri kırılan, şeffaf ve yeniden inşa edilen, devingen bir bütünlükle bize sunuyor. Morova, sanki suyun hafızası üzerinden, suyun zamana yayılışıyla ikonografisini bir araya getiriyor bu kez.

Bu yerleşik olmayan, tesadüflerle dolu üretim süreci, sanatçının bildiklerine içeriden bir yansımayla bağlanıyor. Sular altında kalan, yeniden beliren, birbirine dolanan ikonografiler bir çeşit görsel kazıma hareketi gibi durmak-sızın dönüşüyor; her dalganın içinde bir başkası, her jestte yeni bir form. Elde akan su gibi, Morova'nın imajları da kimlikler ve kolektif belleğin sınırlarında dolaşarak yeniden yapılanıyor. Orta Asya ve Orta Doğu'nun anonim imgeleri, halk şarkıları ve ağıtlar bu hikâyenin fısıltılı katmanlarını besliyor; sanatçının elinde suya atılmış bir taş gibi halkalar yaratılarak genişliyor.

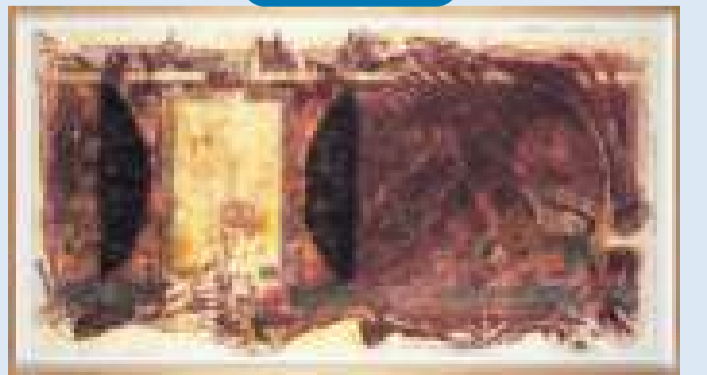
Metinler arası ve göstergeleler arası bir oyun, her sembolün arısında kendini gizleyen bir başka sembol. Kurgunun içindeki sessizlikler, izleyiciyi başka bir evrene davet ediyor; görsel hafıza ile kişisel deneyim arasında uzanan, hiç bitmeyen bir arayış. •

TEMAS/
YORUM

NAZLI
PEKTAŞ

nazlipekta@gmail.com

Murat Morova, *İsimsiz*, 2024, El yapımı kâğıt üzerine pigment, akrilik, sulu boya, çini mürekkebi, 109.5x199 cm